Vlaamse Regering

DE MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING EN VLAAMSE MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE EN INDUSTRIE, BUITENLANDSE ZAKEN, DIGITALISERING EN FACILITAIR MANAGEMENT

DE VLAAMSE MINISTER VAN OMGEVING EN LANDBOUW

MEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Vernieuwing samenwerkingsverband Vlaanderen Circulair

Samenvatting
Naar aanleiding van de evaluatie van Vlaanderen Circulair wordt een vernieuwde samenwerking opgezet met een scherpere focus, vereenvoudigde governance en een jaarlijks werkprogramma. VLAIO neemt de coördinatie op zich om samen met partners de circulaire transitie en de concurrentiekracht van Vlaamse ondernemingen verder te versterken.

1. SITUERING

In het Vlaams regeerakkoord werd volgende engagement opgenomen:

> *"We streven naar een volledig circulaire economie om zo beter in onze behoeften aan grondstoffen en water te kunnen voorzien en ons welzijn te maximaliseren met een kleinere ecologische voetafdruk. Daartoe ondersteunen we onze ondernemingen bij de omslag naar een circulaire economie. We evalueren de werking van het platform 'Vlaanderen Circulair' met als uitgangspunt het creëren van meerwaarde voor onze ondernemingen."*

In 2025 en 2026 werd Vlaanderen Circulair geëvalueerd. Uit deze evaluatie blijkt dat het publiek privaat netwerk Vlaanderen Circulair een sterk resultaat heeft geleverd. Meer bepaald worden de volgende sterke punten aangehaald.

- Het netwerk beschikt over legitimiteit, expertise en draagvlak.
- Binnen de huidige samenwerkingsvorm en scope werd het maximale bereikt.
- Vlaanderen Circulair stimuleert samenwerking over domeinen en publieke en private actoren heen.
- Vlaanderen Circulair bevordert domein-overschrijdend onderzoek, kennisdeling en inspiratie, zowel richting beleid als naar uitvoerende partijen.
- Vlaanderen Circulair vergroot de zichtbaarheid van de circulaire economie in Vlaanderen en binnen Europa: het is een sterk merk.

Voor de toekomstige werking van Vlaanderen Circulair kwamen echter ook aandachtspunten en uitdagingen naar voren.

- Het partnerschap heeft het maximale bereikt binnen haar huidige vorm; het moet daarom geheroriënteerd worden.

- De governance is te complex en genereert in globo te weinig impact (beleidsverankering/ opschaling).
- De managementstructuur is log, niet transparant en zonder helder afgebakend mandaat.
- Er moeten scherpere keuzes worden gemaakt in doelstellingen, thema's en prioriteiten. In functie daarvan moet bepaald worden waar een leernetwerk nodig blijft, waar shared services moeten worden geboden en waar concrete initiatieven rond complexe opgaven nodig zijn.
- De overheidsentiteiten moeten hun rol in beleidsverankering sterker opnemen.
- Voortgang moet systematisch worden gemonitord.

Naar aanleiding van de evaluatie is er intensief overleg geweest tussen de meest direct betrokken entiteiten, met name OVAM, VLAIO, het departement WEWIS (WEWIS) en het departement Omgeving (DOMG), om een nieuwe impuls te geven aan het samenwerkingsverband.

De entiteiten zijn het er over eens dat de transitie naar circulaire economie met een focus op de brede industriële basis en lokale economie een belangrijke prioriteit blijft voor Vlaanderen. Een platformfunctie zoals Vlaanderen Circulair is daarbij cruciaal, omdat een wisselwerking tussen overheden, bedrijven, kennisinstellingen en het brede ecosysteem noodzakelijk is om de vooropgestelde omslag te realiseren. Daartoe werd alvast voor de betrokken entiteiten van de Vlaamse Overheid in kaart gebracht welke rol en expertise zij hebben die essentieel is voor de ambitie voor het realiseren van een circulaire omschakeling en hoe de platformwerking hierbij versterkend en verbindend kan optreden.

Een ander resultaat van dit overleg bestaat er ook uit dat VLAIO de coördinatie van de platformwerking zal trekken met respect voor de rol van elke entiteit. Deze nota bundelt de aanzet voor inhoudelijke invulling, de reeds afgesproken nieuwe manier van organiseren en het nog te lopen traject.

2. VLAANDEREN CIRCULAIR

A. INHOUDELIJKE INVULLING

a. *Prioritaire waardeketens als criterium voor inhoudelijke invulling*

In navolging van de vraag tot het maken van scherpere keuzes is het belangrijk om aan het begin van de vernieuwde werking de nodige focus te leggen. Daarbij is een waardeketenaanpak met focus op de industrie en economische spelers én met respect voor het belang van het bredere ecosysteem onmisbaar.

Het aanduiden van de prioritaire waardeketens die de basisstructuur van het werkprogramma (zie verder) worden, is daarbij een belangrijke stap. Onder "waardeketens" kan bijvoorbeeld verstaan worden: bouw, kunststoffen, kritische grondstoffen… Het vervolgtraject zal bepalen welke waardeketens naar voren geschoven worden.

Naast de waardeketens bestaan er ook transversale thema's zoals mobiliteit of water die een aanvulling kunnen zijn op de waardeketenfocus. Voor het bepalen ervan kunnen we bouwen op de reeds geleverde inspanning en opgebouwde kennis binnen het samenwerkingsverband.

b. Een rollend werkprogramma als instrument voor inhoudelijke afbakening en uitvoering

Het rollende werkprogramma vormt de basis voor de operationele werking van het samenwerkingsverband Vlaanderen Circulair. Het werkprogramma wordt opgebouwd rond twee complementaire actielijnen die samen bijdragen aan de versnelling van de circulaire transitie in Vlaanderen.

Actielijn 1: Faciliteren van het circulaire ecosysteem

Deze actielijn omvat de generieke ondersteuning van het circulaire ecosysteem in Vlaanderen. Ze heeft als doel de randvoorwaarden te creëren waardoor ondernemingen, kennisinstellingen, overheden, lokale besturen en maatschappelijke organisaties sneller en effectiever kunnen bijdragen aan de circulaire omschakeling.

Binnen deze actielijn worden onder meer volgende activiteiten opgenomen:

- versterken van kennisdeling, lerende netwerken en community building;
- identificeren en verspreiden van goede praktijken en inspirerende voorbeelden;
- organiseren van overleg en afstemming tussen publieke en private actoren;
- signaleren van beleids- en regelgevingsknelpunten;
- ondersteunen van samenwerking tussen bestaande initiatieven en netwerken;
- ontsluiten van expertise, instrumenten en financieringsmogelijkheden;
- monitoren van relevante ontwikkelingen op Vlaams, federaal en Europees niveau;
- versterken van de internationale positionering en zichtbaarheid van Vlaanderen op het vlak van circulaire economie.

Deze actielijn zorgt voor continuïteit in de platformwerking en ondersteunt de ontwikkeling van een sterk circulair ecosysteem over sectoren en beleidsdomeinen heen. Het bouwt dus verder op het ruimere netwerk dat reeds is opgebouwd van alle denkers en doeners in Vlaanderen in het kader van circulaire economie en moet blijvend gevoed worden.

Actielijn 2: Gerichte initiatieven rond prioritaire waardeketens en thema's

Naast de generieke ecosysteemwerking bevat het werkprogramma een beperkt aantal gerichte initiatieven rond prioritaire waardeketens of transversale thema's. Deze initiatieven vertrekken vanuit concrete maatschappelijke en economische uitdagingen waarvoor samenwerking tussen meerdere actoren noodzakelijk is.

Voor elk initiatief worden doelstellingen, trekkers, betrokken partners, mijlpalen en KPI's vastgelegd. Mogelijke acties zijn onder meer:

- het in kaart brengen van regelgevende of beleidsmatige knelpunten;
- het stimuleren van innovatie-, investerings- en opschalingsprojecten;
- het ondersteunen van de implementatie van nieuwe circulaire businessmodellen;
- het opzetten van publiek-private samenwerkingsverbanden;
- het wegwerken van kennis- en competentiehiaten.

De initiatieven worden opgevolgd via een duidelijke projectstructuur met een publieke of private trekker en rapportering aan de strategische stuurgroep.

Opmaak en actualisering

Het werkprogramma wordt jaarlijks opgesteld en geactualiseerd op basis van input uit het strategisch overleg met stakeholders, de betrokken overheidsentiteiten en de strategische stuurgroep. Het programma bevat zowel de generieke ecosysteemacties als de prioritaire thematische initiatieven. De uitvoering wordt minstens per kwartaal opgevolgd en waar nodig bijgestuurd.

B. GOVERNANCE

Opmaak en opvolging werkprogramma

De focus ligt op de uitbouw en opvolging van het werkprogramma. Daarbij wordt vertrokken van de noden uit het veld door een jaarlijks strategisch overleg met de stakeholders. Deze noden en de daaraan gekoppelde acties worden voorgelegd aan de beslissingsnemers binnen het beleid en de

overheid om op basis van deze input finaal de accenten vast te leggen in het werkprogramma en op te volgen.

Strategisch overleg met stakeholders

- Het strategisch overleg brengt vertegenwoordigers samen van maatschappelijke actoren die een belangrijke rol spelen in de versnelling van de circulaire economie.
- Het overleg komt twee keer per jaar samen met de strategische stuurgroep.
- Het overleg geeft input voor het werkprogramma voordat de strategische stuurgroep daarover beslist.
- Het overleg volgt tussentijds de uitvoering van het werkprogramma en de relevante beleidsontwikkelingen op.

Strategische stuurgroep

- De strategische stuurgroep bestaat uit de kabinetten bevoegd voor Omgeving en Economie, de leidende ambtenaren van departement WEWIS, Departement Omgeving, VLAIO en OVAM, en één van de leden van het coördinerende team van Vlaanderen Circulair.
- De stuurgroep komt minstens vier keer per jaar samen.
- De stuurgroep keurt jaarlijks het rollend werkprogramma goed, volgt de uitvoering periodiek op en stuurt bij waar nodig.
- De stuurgroep versterkt de beleidscoherentie op het vlak van circulaire economie.
- De stuurgroep bewaakt dat er voldoende middelen beschikbaar zijn voor de opmaak en uitvoering van het werkprogramma.

Operationele uitvoering van het werkprogramma

Operationele afstemming

De dagelijkse werking van het samenwerkingsverband wordt georganiseerd binnen de overheid, in nauwe afstemming met de betrokken stakeholders.

Het coördinerende team organiseert een operationeel overleg om de stand van zaken van het werkprogramma op te volgen. Dat overleg brengt volgende actoren samen:

- de trekkers van VLAIO en OVAM;
- de experten van WEWIS, DOMG of andere betrokken entiteiten;
- de trekkers van de acties uit het werkprogramma.

De samenstelling en werking van deze afstemming wordt jaarlijks vastgelegd op basis van het werkprogramma.

Uitvoering van de verschillende acties binnen het werkprogramma

- Per actie wordt een projectgroep voorzien die getrokken wordt door ofwel een private of publieke trekker afhankelijk van de positionering. De trekker staat in voor het uitvoeren van de projectplanning
- Hiervoor moet voldoende (financiële) ondersteuning beschikbaar zijn, die wordt vastgelegd in functie van het werkprogramma

C. OVERHEIDSENTITEITEN

Het samenwerkingsverband wordt niet beperkt tot één beleidsdomein of entiteit – dit was, is en blijft bij de vernieuwing de basisfilosofie van het samenwerkingsverband Vlaanderen Circulair. Om deze vernieuwing te laten slagen is het dan ook belangrijk scherp te stellen hoe elke entiteit bijdraagt aan

deze ambitie en waar verdere afstemming noodzakelijk is. Hiervoor wordt een eerste afbakening opgenomen op basis van de huidige betrokken entiteiten. Deze afbakening is een startpunt voor het verdere proces en noodzakelijk voor de verder uitbouw van het samenwerkingsverband.

Departement WEWIS

Rol

WEWIS versterkt de circulaire economie via onderzoek, innovatie en beleidscoördinatie op Vlaams, Europees en internationaal niveau.

Focus

- Onderzoek en innovatie rond circulaire economie
- Afstemming van Europees, Vlaams en interregionaal beleid
- Ondersteuning van circulaire bio-economie, maakindustrie en chemie
- Grondstoffenstrategie

Instrumenten en acties

- Financiering van het Steunpunt Circulaire Economie (van 235.000 euro naar 400.000 euro per jaar)
- Opvolging van Europese programma's, partnerschappen en wetgeving (o.a. Bioeconomy Strategy, Biotech Act, Circular Economy Act, CRMA)
- Ondersteuning van Vlaanderen Circulair, transregionale circulaire hubs en boostertafels
- Samenwerking via B2BE, VACRCF-platform, Klimaatsprong en de Trilateral Strategy for the Chemical Industry
- Opvolging en activering van de grondstoffenstrategie

Bijdrage aan Vlaanderen Circulair

WEWIS zorgt voor kennisontwikkeling, beleidsafstemming en internationale verankering van de circulaire transitie.

VLAIO

Rol

VLAIO versterkt de concurrentiekracht van Vlaamse ondernemingen door circulair ondernemen en innovatie te ondersteunen.

Focus

- Versnellen van de circulaire transitie bij ondernemingen
- Versterken van productiviteit en concurrentievermogen
- Ondersteunen van innovatie en duurzame economische groei
- Positioneren van acties circulaire economie als onderdeel van strategische autonomie en weerbaarheid van de Europese economie

Instrumenten en acties

- Bedrijfsgerichte steuninstrumenten voor innovatie en ondernemerschap.
- Circulaire ketenprojecten, Living Labs en Circulaire Acceleratoren, ….
- Klimaatsprong voor de industrie en het Moonshot-programma
- Advies, begeleiding en opleiding via bedrijfsadviseurs, PIO, ondernemersvorming en dienstverleners
- Samenwerking met clusters, kennisinstellingen, Syntra en Europese netwerken (EEN en NCP)

Bijdrage aan Vlaanderen Circulair

VLAIO helpt ondernemingen om circulaire businessmodellen, duurzame innovatie en nieuwe marktkansen te ontwikkelen en via circulaire economie de strategische autonomie en weerbaarheid van de Vlaamse economie te versterken.

Departement Omgeving (DOMG)

Rol

DOMG integreert circulaire economie in het omgevingsbeleid.

Focus

- Ruimtelijke ontwikkeling, bescherming van het leefmilieu
- Integratie van circulariteit in haar beleidsinstrumenten en beleidsplannen
- Afstemming tussen omgevingsdoelstellingen en economische ontwikkeling

Instrumenten en acties

- Vergunnen, plannen, gebiedsontwikkeling, Green Deals en handhaving
- Integratie van circulariteit in beleidsinitiatieven zoals het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV), het Actieplan Ruimte voor bedrijvigheid, de Klimaatadaptatiestrategie of het Bodemzorgplan

Bijdrage aan Vlaanderen Circulair

DOMG integreert circulariteit in het omgevingsbeleid en -instrumentarium, zodat de circulaire transitie wordt gefaciliteerd.

OVAM

Rol

OVAM stimuleert circulaire strategieën die leiden tot duurzaam afvalbeheer, minder materiaalgebruik, minder afval, en een grotere grondstoffenefficiëntie en faciliteert circulaire strategieën met haar beleid rond bodemverontreiniging.

Focus

Verankering van circulariteit in materialenbeleid, door aandacht voor

- Afval- en materialenpreventie
- Hogere R-strategieën zoals hergebruik, herstel, delen en levensduurverlenging
- Markt voor secundaire grondstoffen faciliteren, met aandacht voor kwaliteitsborging en veiligheid

Instrumenten en acties

- Regelgevende kaders en economische instrumenten (UPV, heffingen…) die bedrijven, consumenten en overheden ondersteunen om materiaalstromen circulair te beheren
- Gerichte communicatiecampagnes voor bepaalde doelgroepen
- Regierol opnemen om actoren meer circulair te laten samenwerken, b.v. via generieke en sectorgerichte/stroomspecifieke uitvoeringsplannen en beleidsprogramma's
- Ontwikkeling en doen toepassen van tools ter ondersteuning van circulaire ontwerpers
- Circulariteit integreren in brownfield/blackfieldwerking
- Monitoring van materiaalstromen
- Mee invulling geven aan Vlaamse onderzoeksprogramma's inzake circulaire economie i.s.m. WEWIS, VLAIO, DOMG

Bijdrage aan Vlaanderen Circulair

OVAM ontwikkelt een mix aan instrumenten zoals beleidskaders, kennis, communicatie en samenwerkingsverbanden om materiaalkringlopen te sluiten, afval te vermijden en de omgevingsimpact van materialengebruik te verlagen.

VMM

Rol

VMM ondersteunt de circulaire economie door waterhergebruik mogelijk te maken en veilig te organiseren.

Focus

- Waterhergebruik als onderdeel van circulaire waterkringlopen.
- Beleidsontwikkeling rond duurzaam watergebruik.

Instrumenten en acties

- Beoordeling van aanvragen voor waterhergebruik.
- Evaluatie van risicoanalyses en risicobeheerplannen.
- Verlenen van toelatingen en opleggen van voorwaarden.
- Monitoring, rapportering en evaluatie.
- Ontwikkeling van richtlijnen en methodieken.
- Ondersteuning van initiatiefnemers.

Bijdrage aan Vlaanderen Circulair

VMM creëert de voorwaarden voor een veilig en duurzaam gebruik van water binnen circulaire systemen.

CIW

Rol

CIW faciliteert op dit ogenblik samenwerking en kennisuitwisseling rond circulair watergebruik.

Focus

- Verbinden van overheden, kennisinstellingen, bedrijven en sectororganisaties
- Ondersteunen van schaalvergroting en implementatie

Instrumenten en acties

- Platformwerking met een kopgroep en een breed netwerk van stakeholders, kan in de toekomst verder evolueren
- Uitwisseling van kennis, expertise en praktijkervaring
- Formuleren van acties voor circulaire waterkringlopen
- Ondersteuning van samenwerking en innovatieprojecten

Bijdrage aan Vlaanderen Circulair

CIW versterkt de samenwerking binnen het ecosysteem rond circulair water en ondersteunt de uitvoering van de werkagenda Waterkringlopen.

D. ROL COÖRDINATIE

Taakstelling

Het samenwerkingsverband Vlaanderen Circulair bestaat erin dat de betrokken entiteiten en stakeholders samen de nodige engagementen uitspreken en opnemen binnen het werkprogramma. De coördinatie bestaat eruit ondersteuning te bieden bij het formuleren en uitvoeren van deze engagementen. Daarbij is er aandacht voor het samenbrengen van de verschillende ambities en het erkennen van de rol van elke betrokken stakeholder en entiteit. Daarbij focust de coördinatie op het realiseren van onderstaande taken.

- Ondersteuning bij de opmaak en uitvoering van het rollende werkprogramma
  - Input verzamelen via bevraging van partners, interactieve sessies om potentiële initiatieven boven water te krijgen
  - Relevante partners met elkaar in contact brengen/bijkomend betrekken en ondersteunen in het opmaken van een projectaanpak en KPI's

- Coördineren tot een coherent geheel van acties dat kan voorgelegd worden aan de sturende groep
- Rapporteren over de voortgang van de uitvoering van het werkprogramma aan de stuurgroep
  - de rapporteringssjabloon ontwikkelen
  - rapporteren op kwartaalbasis aan sturende groep
  - problemen signaleren aan sturende groep

- **Afstemming**, verbinding tot stand brengen en wisselwerking versterken
  - Tussen publieke en private partners die elkaar nodig hebben om beleidsknelpunten op te lossen, het overheidsinstrumentarium aanpassen en *best practices* verankeren op het vlak van circulaire economie.
  - Voor de opvolging van regelgevingsinitiatieven op zowel Belgisch als Europees niveau
  - Samenbrengen van denkers en doeners binnen de ruimere circulaire ambitie

- Kennis en inspiratie **detecteren, breed toegankelijk maken** en delen
  - Resultaten, leerlessen en aanbevelingen uit de acties helpen verspreiden
  - Inspirerende voorbeelden communiceren
  - Wegwijzer zijn voor externen

Het is essentieel dat elke betrokken entiteit capaciteit voorziet om rond de relevante thema's te werken. De inbreng van expertise en instrumenten van elke stakeholder is noodzakelijk voor de uitvoering van het rollende werkprogramma. Hierbij engageren OVAM en VLAIO om zich alvast tot een gelijkwaardige personeelsinzet om het samenwerkingsverband Vlaanderen Circulair generiek te ondersteunen.

Eenmaal het werkprogramma opgesteld is, is het van belang dat er vanuit de coördinatierol een nauw samenwerkingsmodel ontstaat tussen de betrokken entiteiten teneinde zowel het brede ecosysteem als de thematische werkingen te ondersteunen.

Operationalisering coördinatie binnen VLAIO

Aan VLAIO wordt gevraagd om de coördinatie vorm te geven binnen het samenwerkingsverband Vlaanderen Circulair. Hiervoor wordt twee VTE als ook éénmalig een permanent werkingsbudget doorgeschoven van OVAM naar VLAIO. Het werkingsbudget zal worden vastgelegd op basis van de opmaak van het werkprogramma. Het personeelsbudget wordt bepaald op basis van de profielen die geworven worden voor de invulling van de twee VTE, ongeacht of deze profielen hun huidige tewerkstelling hebben bij VLAIO of OVAM.

Vanuit de nieuwe taakstelling en de nood aan de vernieuwing van het samenwerkingsverband waarbij er meer erkenning en zichtbaarheid is voor elk zijn rol is het belangrijk om deze coördinatie via twee specifieke lijnen aan te jagen met name:

- het ecosysteem opbouwen en faciliteren voor de brede ecosysteemwerking;
- inhoudelijke programmanagement voor het werkprogramma en het ondersteunen van de governance en het VO-interne samenwerkingsmodel.

De twee VTE die ingebed worden binnen VLAIO worden heel specifieke op deze twee rollen ingezet om te garanderen dat er een nieuwe dynamiek wordt gegeven aan het samenwerkingsverband. VLAIO zal hiervoor een oproep doen naar personeelsleden van VLAIO én OVAM.

3. VERVOLGTRAJECT

Na goedkeuring van voorliggende visie zal VLAIO het initiatief nemen om onderstaande trajecten op te starten.

1) Oktober 2026:
    a. VLAIO – OVAM
        i. Selectieprocedure opzetten voor het werven van de 2 VTE op basis van de rolbepaling in voorliggende nota

    b. VLAIO – OVAM – WEWIS – DOMG
        i. Tijdspad vastleggen voor opmaak en lancering werkprogramma, lancering voorzien begin mei 2027
        ii. Vastleggen van de engagementen en personeelsinzet voor het opmaken van het rollende werkprogramma.
        iii. Bij het opstellen van dit werkplan zal het samenwerkingsverband VLAIO-OVAM-WEWIS-DOMG in overleg treden met andere entiteiten, zoals VMM/CIW om hun bijdrage tot het werkplan af te bakenen.

2) November 2026 – Februari 2027: stakeholdertraject voor de opmaak van het rollende werkprogramma
    a. Bepalen van de langeretermijnfocus op basis van waardeketens en transversale thema's
    b. Vertaling van de focus in een rollend werkprogramma
        i. Bepalen van concrete acties en tijdslijn
        ii. Vastleggen van concrete engagementen zowel voor betrokken entiteiten als stakeholders
    c. Akkoord VR verschuiving middelen + VTE van OVAM naar VLAIO

3) Maart 2027: Voorleggen rollend werkprogramma aan strategische stuurgroep ter bevestiging

4) April 2027: Voorleggen nieuwe werking Vlaanderen Circulair + rollend werkprogramma aan VR

5) Mei 2027: Lanceringsevent voor opstart nieuw rollend werkprogramma met doorstart van bestaande goede praktijken

De minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaamse minister van Economie, Innovatie en Industrie, Buitenlandse Zaken, Digitalisering en Facilitair Management

Matthias DIEPENDAELE

De Vlaamse minister van Omgeving en Landbouw

Jo BROUNS